

Nematerijalna kulturna baština i turistička ponuda na primjeru Forks, Washington, SAD i Ogulin, Hrvatska

Rak, Ivica

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:303654>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-11**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Ivica Rak

**NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA
PONUDA NA PRIMJERU FORKS, WASHINGTON, SAD I
OGULIN, HRVATSKA**

Završni rad

Karlovac, travanj 2016.

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Ivica Rak

**NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA
PONUDA NA PRIMJERU FORKS, WASHINGTON, SAD I
OGULIN, HRVATSKA**

Završni rad

Kolegij: Turističko vrednovanje kulturne baštine

Mentor: mr. sc. Sanda Kočevar, predavač

Matični broj studenta: 0618608045

Karlovac, travanj 2016.

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je upotreba nematerijalne kulturne baštine u kreiranju turističke ponude uz komparativnu analizu Forksa, Washington i Ogulina, Hrvatska kao destinacija kulturnog turizma. Komparacijom hrvatske i američke destinacije prikazane su njihove sličnosti i razlike te način na koji su koristile književnost i narodne legende prilikom kreiranja turističke ponude. Obje destinacije započele su svoju turističku transformaciju prije deset godina, Forks kao trendovska destinacija i Ogulin kao destinacija kulturnog turizma s izraženim edukativnim sadržajem.

Ključne riječi: nematerijalna kulturna baština, kulturni turizam, turistička ponuda, književnost, Forks, Ogulin

SUMMARY

The subject of this thesis is intangible heritage and its use in creation of tourism supply and analyses of Forks, Washington and Ogulin, Croatia as destinations of cultural tourism. Comparison between American and Croatian destination shows their similarity and differences in the way they used literature and old folk legends in creating tourism supply. Both of them started their transformation ten years ago, Forks as trendy Twilight destination and Ogulin as destination of cultural tourism with strong focus on an educational role.

Keywords: intangible heritage, cultural tourism, tourism supply, literature, Forks, Ogulin

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka , metode prikupljanja i obrade podataka.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. KULTURNA BAŠTINA I TURIZAM.....	2
2.1. Kulturni turizam	2
2.2. Nematerijalna kulturna baština i turizam	2
2.2.1. Književni turizam.....	3
3. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA PONUDA – Forks, Washington.....	4
3.1. Povijest i kultura lokaliteta.....	4
3.2. Stephanie Meyer i Twilight saga.....	6
3.3. Turistička ponuda lokaliteta.....	9
3.3.1. Forever Twilight in Forks.....	12
3.4. Utjecaj turizma na lokalitet.....	13
4. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA PONUDA - Ogulin, Hrvatska.....	16
4.1. Povijest i kultura lokaliteta.....	16
4.2. Ivana Brlić Mažuranić i Ogulin.....	18
4.3. Turistička ponuda lokaliteta.....	20
4.3.1. Ogulinski festival bajke.....	22
4.3.2. Ivanina kuća bajke.....	24
4.4. Utjecaj turizma na lokalitet.....	27
5. KOMPARATIVNA ANALIZA FORKSA I OGULINA	29
5.1. Implementacija književnosti u turističku ponudu.....	29
5.2. Posjetitelji i motivacija.....	30
5.3. Komercijalizacija, invencija tradicije i autentičnost kulture.....	31

5.4. SWOT analiza, Forks.....	33
5.6. SWOT analiza, Ogulin	34
6. ZAKLJUČAK.....	35
POPIS LITERATURE	36
POPIS GRAFOVA	38
POPIS ILUSTRACIJA	38

1. UVOD

1.1 Predmet i cilj rada

Predmet završnog rada je utjecaj nematerijalne kulturne baštine, prvenstveno književnosti, na stvaranje turističke ponude te komparativna analiza Forksa i Ogulina kao destinacija koje za kreiranje vlastite turističke ponude koriste književna djela.

Cilj rada je pružiti uvid u proces kreiranja ponude kulturnog turizma, pozitivne i negativne strane korištenja nematerijalne kulturne baštine za promociju destinacije i utjecaja kulturnog turizma na destinaciju.

1.2 Izvori podataka, metode prikupljanja i obrade podataka

Metode korištene pri obradi podataka obuhvaćaju analizu podataka iz stručne literature, internet stranica i brošura, analizu podataka prikupljenih iz video materijala i dokumentarnih filmova, obradu statističkih podataka, terenskog istraživanja i intervjua.

1.3 Sadržaj i struktura rada

Završni rad započinje uvodom, nakon toga slijedi razrada teme, komparativna analiza destinacija i zaključak.

U uvodnom dijelu definiran je kulturni turizam, odnos nematerijalne kulturne baštine i turizma i književni turizam.

Razrada teme obuhvaća predstavljanje Forksa i Ogulina kao destinacija kulturnog turizma, njihove povijesti, motiva koji su utjecali na stvaranje imidža destinacije, ponudu destinacije i utjecaja turističkih kretanja na destinaciju.

Komparativna analiza obuhvaća usporedbu Forksa i Ogulina s obzirom na implementaciju književnosti u turističku ponudu, posjetitelje te odnos prema komercijalizaciji kulture i invenciji tradicije. Za svaku destinaciju prikazana je SWOT analiza.

Rad završava zaključkom.

2. KULTURNA BAŠTINA I TURIZAM

Kulturna baština naroda oduvijek je bila dio ukupne turističke ponude destinacije. Turisti napuštaju mjesto stalnog boravka i u izabranoj destinaciji upoznaju jezik, običaje, arhitekturu i povijest područja na kojem se nalaze. Bilo posredno ili neposredno kulturna baština utječe na subjektivan doživljaj turista o destinaciji, iako njihov motiv putovanja nije uvjetovan kulturom nego primjerice odmorom. S vremenom želje i potrebe posjetitelja doživjele su promjenu i došlo je do stvaranja određenog segmenta potražnje koji zahtjeva detaljnije upoznavanje i prezentaciju kulture naroda.

Turizam kulturne baštine ili kulturni turizam poseban je oblik turizma čiji sudionici ne žele biti pasivni promatrači, već su motivirani usvajanjem novih znanja i spoznaja o destinaciji u kojoj se nalaze, a želja za odmorom i ljenčarenjem prelazi u drugi plan.

2.1. Kulturni turizam

Kulturni turizam relativno je nova grana turizma prilagođena modernim turističkim posjetiteljima. Orijentiran je na upotrebu kulturnih dobara kao izvora zarade i iznosi 37% cjelokupnog međunarodnog turizma, a godišnje raste po stopi od 15%¹. Kulturni turist želi naučiti nešto novo, vidjeti i doživjeti kulturu nekog područja i uz sve navedeno odmoriti se i zabaviti.

Jedna od najčešćih definicija kulturnog turizma označava ga kao kretanje ljudi uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan mjesta stanovanja s namjerom prikupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe².

2.2. Nematerijalna kulturna baština i turizam

Nematerijalna kulturna baština živi u narodu nekog područja, njegovom shvaćanju vrijednosti vlastitih običaja, povijesti, glazbene i scenske umjetnosti, književnosti, legendi i tradicije. Zbog svog karaktera „neopipljivosti“ turističkoj valorizaciji nematerijalne kulturne baštine pristupa se znatno drugačije nego valorizaciji drugih kulturnih resursa. Sakralni

¹ Jelinčić D. A.: Abeceda kulturnog turizma, Meander Media, 2008., str. 293

² Ibid., str. 43

objekti, arhitektura i ostali materijalni spomenici svjedoče o prošlosti i kulturi naroda samim postojanjem i predstavljaju stalnu turističku atrakciju, dok nematerijalna baština ovisi o stanovnicima na tom području te njihovom načinu prezentacije posjetiteljima. Nematerijalna baština zahtijeva stvaranje događanja za posjetitelje, festivala, radionica i tematskih tura, vodeći računa o autentičnosti prezentiranja.

Autentičnost prezentiranja izrazito je bitna prilikom turističke valorizacije nematerijalne baštine jer posjetiteljima odgovara na pitanje „Zašto?“. Primjerice, paško čipkarstvo dio je nematerijalne baštine Hrvatske, no ako posjetitelj nije upoznat s procesom izrade i tehnikom ne može u potpunosti shvatiti zašto taj stari zanat ima posebnu vrijednost i u kojoj mjeri. Upravo iz tih razloga turistička valorizacija nematerijalne baštine zahtijeva praktični prikaz, a u nekim slučajevima i sudjelovanje posjetitelja u njenom prezentiranju.

2.2.1. Književni turizam

Ne postoji univerzalna definicija književnog turizma već se definira u odnosu na ukupnost turističkih kretanja uvjetovanih književnošću. To s jedne strane mogu biti putovanja čija motivacija proizlazi iz želje za spoznajom mjesta i događaja koji su inspirirali nastanak književnog djela ili u kojima se odvija njegova radnja, a s druge strane mogu biti i književni festivali, promocije, posjete knjižarama u potrazi za rijetkim izdanjima ili posjete rodnim kućama i grobovima autora.

Prvi počeci književnog turizma bili su vezani uz djela vjerske, filozofske, putopisne književnosti no početkom devetnaestog stoljeća fokus posjetitelja prelazi i na djela fikcije³. Jedna od najpopularnijih destinacija književnog turizma je zgrada na adresi 221b Baker Street, London poznata kao Muzej Sherlocka Holmesa.

Spajanjem stvarnih osoba, mjesta, inspiracije i fiktivnih likova, radnje i motiva destinacija inspirirana književnošću predstavlja za posjetitelje fantastični svijet u kojem često ne mogu razlikovati stvarnost od fikcije. Snaga doživljaja i neponovljivo iskustvo predstavljaju najvažnije motivacijske faktore književnog turizma.

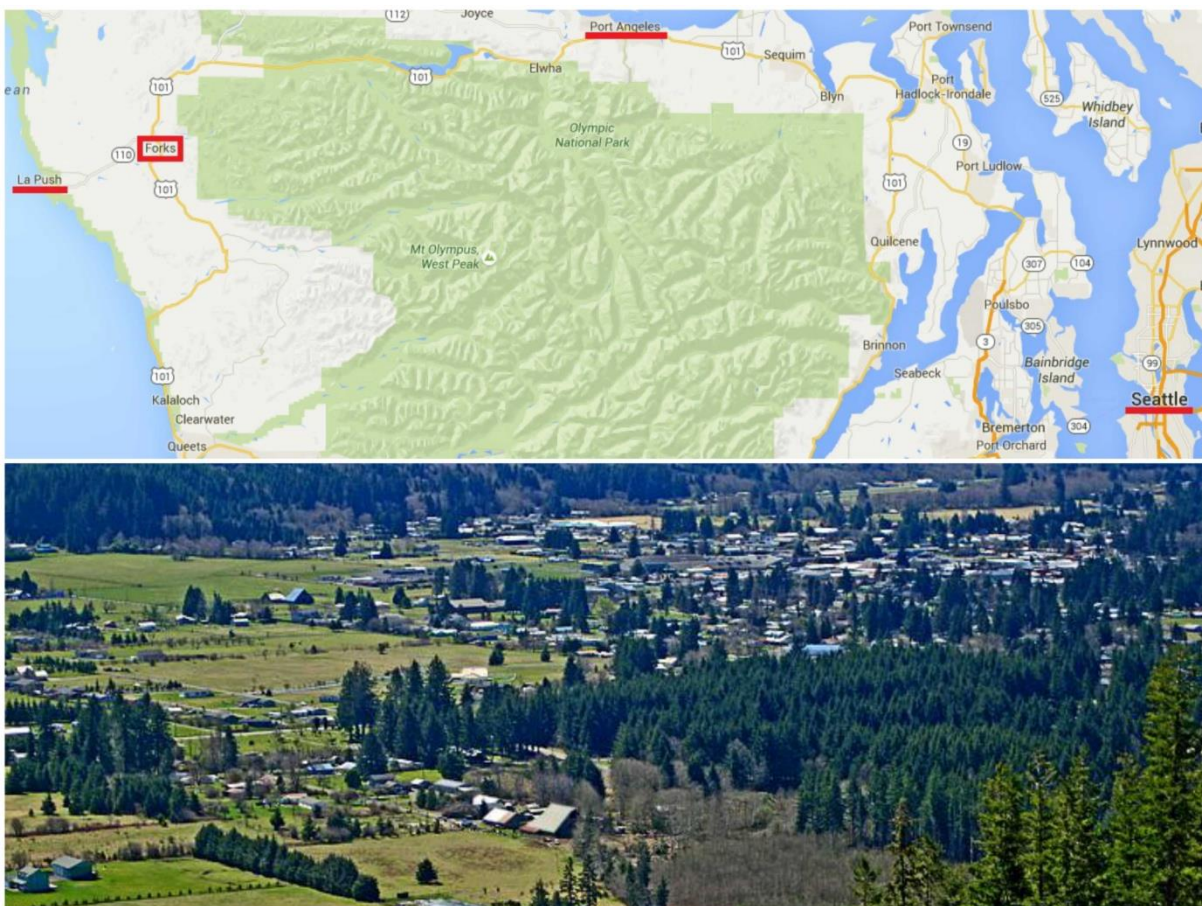
³ Locating Imagination: An Interdisciplinary Perspective on Literary, Film and Music Tourism, <http://www.locatingimagination.com/> (20.1.2016.)

3. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA PONUDA – FORKS, WASHINGTON, SAD

Okružen netaknutom prirodom i udaljen od velikih urbanih centara Forks je bio malo poznat javnosti sve do 2006. godine kada je spisateljica Stephanie Mayer objavila roman „*Sumrak*“. Djelo je bilo inspirirano prirodnim ljepotama, klimom, legendama i starim običajima lokalnog indijanskoga plemena Quileute, a Forks je kao mali izolirani grad postao savršeno mjesto za odvijanje radnje. Velika popularnost romana i njegovih nastavaka uvelike je utjecala na kreiranje turističke ponude Forksa i njemu susjednih gradova

3.1. Povijest i kultura lokaliteta

Slika 1. Grad Forks

Izvor: <http://www.craigmagnuson.com/> (21.1.2016.)

<https://maps.google.com/> (5.4.2016.)

Forks je maleni gradić u državi Washington smješten na sjeveru poluotoka Olympic. Prema popisu stanovništva 2010. godine⁴ Forks je imao 3 523 stanovnika na površini od 9,45 km². Zbog svog položaja i utjecaja oceanske klime Forks je jedno od najkišovitijih mjesta u SAD-u, te godišnje u prosjeku mjeri 212 kišnih dana⁵. Grad je okružen gustom kišnom šumom i nalazi se u blizini nacionalnog parka Olympic koji se zbog svojih prirodnih ljepota nalazi na UNESCO-voj listi svjetske baštine.

Prvi bijeli stanovnici stigli su na današnje područje Forksa krajem 1870-tih. Stanovnici su se pretežno bavili poljoprivredom, a prvi veliki val doseljavanja započeo je 70-tih godina 20. stoljeća razvojem drvne industrije. Grad postaje poznat kao „*Logging Capital of the World*“, a na službenom grbu nalazi se kamion za prijevoz drva. Drvna industrija postala je okosnica ekonomskog razvoja grada sve do kraja 80-tih i početka 90-tih godina 20. stoljeća. Tada se, zbog zabrane prevelike eksploatacije drvne mase i očuvanja okoliša, drvna industrija našla u krizi što je dovelo do povećanja nezaposlenosti i smanjenja broja stanovništva. Turistička ponuda većinom se bazirala na sportskom ribolovu pretežno pastrve i lososa⁶.

Pleme Quileute Indijanaca starosjedioci su na prostoru poluotoka Olympic. Potpisivanjem ugovora 1885. i 1886. godine prepustili su svoje nekadašnje obitavalište došljacima. Godine 1889. uspostavljen je rezervat u blizini sela La Push, 19 km udaljen od Forksa. Kao i druga plemena američkih Indijanaca Quileutei nisu bili u najboljim odnosima s bijelim došljacima. Indijance se prisilno pokrštavalo, djecu se kažnjavalo ako su pričala svojim materinjim jezikom u školama, a 1889. godine Daniel Pullen zapalio je indijansko selo dok su stanovnici bili u berbi hmelja⁷.

Kultura američkih Indijanaca prolazila je kroz teška razdoblja i sustavno se pokušavala ugušiti. Usprkos tome pleme je uspjelo očuvati običaje, jezik, stare zanate, narodne priče i legende. Izrada kanua za lov na kitove, tradicionalne pletene košare, deke od pseće dlake samo su dio tradicionalnih proizvoda plemena. Plemenska kultura opstala je do današnjih dana te doživljava revitalizaciju. Sustav vjerovanja također je očuvan do današnjih dana. Quileutei vjeruju da svaka osoba ima svog individualnog zaštitnika te osim njih slave Sunce i Svemir (*Tsikati*). Prema legendi pleme je nastalo kada je misteriozni stvoritelj Q'weati prolazio područjem poluotoka Olympic pretvarajući životinje, koje su to svojim djelima

⁴ United States Census Bureau, <http://www.census.gov/> (21.1.2016.)

⁵ NOAA, Number of days with precipitation for Washington State weather stations, <http://www.wrcc.dri.edu> (21.1.2016.)

⁶ Online encyclopedia of Washington state history, <http://www.historylink.org/> (21.1.2016.)

⁷ Ibid, (21.1.2016.)

zaslužile, u ljude. Prvi Quileutei su bila dva vuka, koje je Q'weati pretvorio u ljude i zapovjedio im da se nastane na tom području. Među ostalim legendama ističu se one o ptici Tist'kal koja lepetom svojih krila stvara grmljavinu, ženi divu Dasil'iya koja otima i proždire djecu, Bayaku i mnoge druge⁸. Zajednica Quilete Indijanaca danas broji oko 2 000 članova.

Slika 2. Quileute kanu

Izvor : www.flickr.com (21.1.2016.)

3.2 Stephanie Meyer i Twilight Saga

Slika 3. Stephanie Meyer

Stephanie Meyer, američka spisateljica i filmska producentica, najpoznatija po serijalu Twilight, rođena je 24. prosinca 1973. godine u Hartfordu, Connecticut, SAD. Djetinjstvo je provela u Phoenixu, Arizona, gdje je pohađala srednju školu. Daljnje obrazovanje nastavila je u Brigham Young University, Utah te je 1997. godine postala prvostupnik engleske književnosti.

Izvor : www.twilightlexicon.com (21.1.2016)

⁸ Više informacija na Native Languages of the Americas, <http://www.native-languages.org/> (21.1.2016.)

Osim karijere spisateljice, Stephanie gradi karijeru kao filmska producentica. Zajedno s Meghan Hibbet 2011. godine osniva producentsku kuću Fickle Fish Films⁹.

Rad na romanu „*Sumrak*“ započela je 2003. godine, nakon lucidnog sna o zaljubljenj djevojci i nepoznatom biću. Nepoznato biće je u njenim očima predstavljalo vampira, iako je to odmak od ustaljene vampirske mitologije. Stephanie je stvorila nova bića koja nisu prvenstveno okarakterizirana kao čudovišta i predatori nego osobe s ljudskim težnjama i osjećajima. Glavni akteri romana su Bella Swan (djevojka), Edward Cullen (vampir) i Jacob Black (vukodlak).

Vampiri u knjizi ne umiru kad ih obasja sunčeva svjetlost već im koža svijetli i lomi svjetlo poput dijamanta. Zbog tog razloga radnja romana je trebala biti smještena u neko tmurno i kišovito mjesto. Istražujući mjesta u kojima bi mogla smjestiti radnju svog romana naišla je na Forks, maleni gradić s mnoštvom kišovitih dana i tmurnim vremenom. Roman većinom vjerodostojno opisuje položaj, vremenske prilike, lokalne običaje pa čak i stvarne osobe. Vampirski obitelj Cullen utemeljena je na stvarnoj obitelji koja je živjela u gradu. Dr. Cullen bio je gradski liječnik, on i njegova supruga imali su četvero djece, od kojih je jedno bilo posvojeno¹⁰. Obitelj Cullen u romanu ima petero posvojene djece, a dr. Cullen je cijenjeni gradski liječnik.

U studenom 2003. godine Stephanie je potpisala ugovor za tri knjige u vrijednosti od 750,000.00 \$ s izdavačkom kućom „*Little, Brown and Company*“. „*Sumrak*“ je objavljen 2005. godine i nakon nekoliko mjeseci zasjeo je na prvo mjesto New York Times liste bestsellera dječje književnosti. Prava za prijevod romana prodana su u dvadeset šest zemalja svijeta, a „*Publisher Weekley*“ proglasio je „*Sumrak*“ romanom godine¹¹.

Uz mnoštvo pohvala uslijedile su i brojne kritike prvenstveno na račun lika Belle Swan koja je u romanu prikazana kao povučena, u nekim segmentima nesposobna individua koja podređuje svoje želje i životne ciljeve muškarcu, te na motive mormonskog vrijednosnog sustava jer je Stephanie Meyer član Mormonske Crkve. Stephen King, američki pisac horora izjavio sljedeće o Stephanieinom stilu pisanja: *The real difference is that Jo Rowling is a terrific writer, and Stephenie Meyer can't write worth a darn. She's not very good*¹²“ Usprkos kritikama Stephanie je nastavila pisanje romana i cjelokupna Twilight Saga danas se sastoji

⁹ Više informacija na Fickle Fish Films, <http://ficklefishfilms.com/> (21.1.2016.)

¹⁰ Jason Brown: *Twilight in Forks : The saga of the real town*, dokumentarni film, Heckelswille media, 2009.

¹¹ Službena stranica Stephanie Meyer, <http://stepheniemeyer.com/> (21.1.2016.)

¹² „*Stvarna razlika je u tome što je Jo Rowling sjajan pisac , a Stephanie Meyer ne može napisati ništa vrijedno. Ona nije dobra*“ - Today, Access Hollywood, <http://www.today.com/> (21.1.2016.)

od četiri glavne i dvije dopunske knjige i prodano je više od 100 milijuna primjeraka romana širom svijeta¹³.

Twilight sagu čine:

- Sumrak (2005.)
- Mladi mjesec (2006.)
- Pomrčina (2007.)
- Praskozorje (2008.)
- Kratki drugi život Bree Tanner (2010.) – dopunski roman
- Life and Death: Twilight Re-imagined (2015.) – dopunski roman

Slika 4. Knjige Twilight serijala

Izvor: Vlastiti izvor i obrada autora

Serijal je doživio i filmsku ekranizaciju te je o razdoblju od 2008. do 2012. godine snimljeno pet filmova „Twilight sage“. U glavnim ulogama su se našli Kristen Stewart kao Bella Swan, Robert Pattison kao Edward Cullen i Taylor Lautner kao Jacob Black. Iako su filmovi bili komercijalno izuzetno uspješni, naišli su na negodovanje kritike i struke. Većina scena snimljena je u državi Oregon, Kaliforniji i Kanadi zbog visokih troškova unajmljivanja lokacija za snimanje u državi Washington.

¹³ USA Today, <http://www.usatoday.com/> (21.1.2016.)

3.3 Turistička ponuda lokaliteta

Turistička ponuda Forksa prije 2006. godine obuhvaćala je tek nekoliko atraktivnih mjesta. Najvažniji među njima su *Forks Timber Museum* u kojem su prikazani stari alati, skulpture i povijesna ostavština vezana za drvenu industriju i *Tillicum park* u kojem je izložena jedna od posljednjih parnih lokomotiva u državi. Od posebnih događanja treba napomenuti obrtničko-umjetnički festival *Rainfest* i u suradnji s Quileuteima *Last Chance Fishing Derby at La Push* vezan uz sportski ribolov.

Slika 5. Izložba *Fabrics of the Forest*, Rainfest 2011.

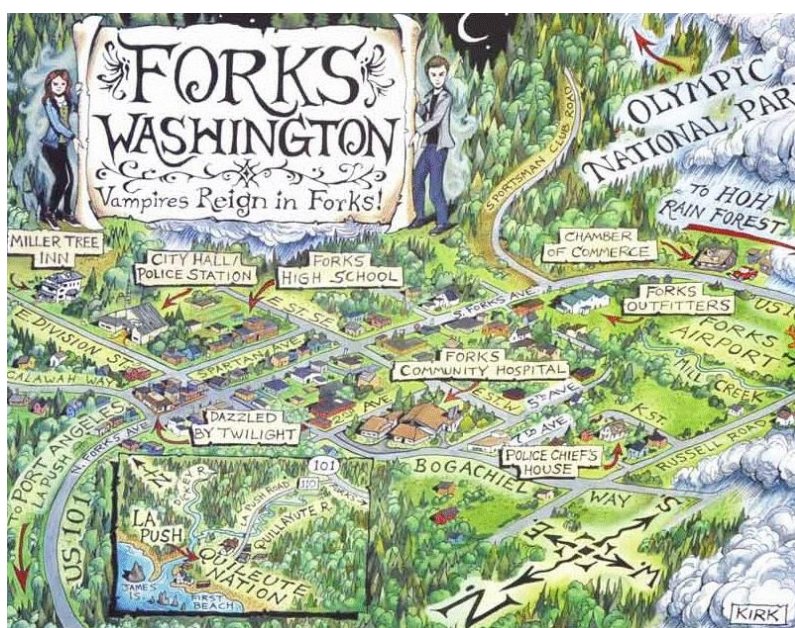

Izvor: <http://www.peninsuladailynews.com/> (25.1.2016.)

Objavljivanje prve knjige *Twilight Sage* pod nazivom „Sumrak“ dovelo je u grad nove posjetitelje koji su iz prve ruke željeli doživjeti mjesto koje je inspiriralo navedeno djelo. Lokalno stanovništvo nije očekivalo toliki interes. Nakon prvotnog iznenađenja i nepripremljenosti započeo je proces kreiranja nove turističke ponude i novog imidža destinacije. Počela se kreirati i posebna „Twilight tura“ za nove posjetitelje. Cilj je bio oživjeti književno djelo i prikazati posjetiteljima što je više moguće autentičniji prikaz lokacija opisanih u romanu. Sličnosti sa stvarnim događajima i osobama uvelike su pomogli u kreiranju „Twilight ture“ i njenih atrakcija.

Osim kuće Belle Swan i obitelji Cullen posjetitelji su pokazali interes i za javne institucije kao primjerice srednju školu Forks, bolnicu i policijsku postaju Forks, područja La Push, obližnji Port Angeles i ostale lokacije spomenute u romanu.

Slika 6. Twilight tura

Izvor: www.pinterest.com (5.2.2016.)

Twilight tura obuhvaća sljedeće lokacije¹⁴:

- Centar za posjetitelje/Chamber of commerce – služi za informiranje i usmjeravanja posjetitelja na Twilight turi, u centru se nalazi karta svijeta na kojoj posjetitelji mogu označiti zemlju iz koje dolaze, a ispred centra parkiran je crveni kamionet Belle Swan
- Miller Tree Inn – pansion koji je transformiran u kuću obitelji Cullen nakon što je godinu prije kuća koja je poslužila kao inspiracija spisateljici izgorjela u požaru
- Gradska vijećnica/Policajska postaja – Vezana uz lik Charlija Swana, oca Belle Swan, šefa policijske postaje Forksa
- Srednja škola Forks – srednja škola koju polaze likovi u romanu, maskota srednje škole je Spartanac
- Opća bolnica Forks – vezana uz lik dr. Carlislea Cullena, oca Edwarda Cullena, gradskog liječnika
- Kuća Belle Swan – kuća šefa policije koja je uređena prema opisu u romanu

¹⁴ Discover Forks Washington, www.forkswa.com (5.2.2016.)

- La Push – područje indijanskog rezervata, dom Jacoba Blacka i ostalih Quileute vukodlaka
- Port Angeles – obližnji grad u kojem se odvija dio radnje romana Sumrak i Pomrčina, jedna od najvažnijih lokacija u gradu je restoran Bella Italia

Svaka od navedenih lokacija ima svoju vezu s Twilight sagom. Primjerice, u srednjoj školi postoje ormarići Belle Swan, Edwarda Cullena i ostalih likova, a učeničko vijeće odgovara na pisma obožavateljima romana i prima pisma za Bellu i Edwarda. Policijski šef Mike Powel osim svog redovitog posla igra ulogu Charleya Swana i vodi posjetitelje gradom. Osim glavnih atrakcija našlo se i mnoštvo drugih jer su poduzetnici i obrtnici u gradu odlučili proširiti ponudu i sami doprinijeti stvaranju atmosfere zavičaja Belle Swan i pri tome zaraditi. Lokalna samoposluga ima dio posvećen Belli Swan kao mjesto na kojem je radila nakon škole, restorani su proširili ponudu jela i pića vezanih uz Twilight, a privukli su i investitore. Među njima našao se i Travis Belles koji je otvorio specijaliziranu trgovinu Twilight memorabilije „*Dazzled by Twilight*“¹⁵ u gradu Forksu i Port Angelesu. U turistička kretanja uključila se i zajednica Quileute Indijanaca koji do tada nisu pokazivali veliki interes za turizam i rad u turizmu.

Forks je u nekoliko godina postao živući muzej Twilight sage uz mnoštvo atrakcija i stanovništvom koje je usvojilo djelo Stephanie Mayer kao svoju vlastitu kulturu i ponosno je na nju. To objašnjava njihovu predanost misiji oživljavanja i dočaravanja atmosfere književnog djela do te mjere da stanovnici sami preuzimaju identitete likova iz književnog djela i na taj se način prezentiraju posjetiteljima. Sve to ne bi bilo moguće bez interesa i potpore obožavatelja koji predstavljaju važan dio potencijalne turističke potražnje i koji svojim idejama i komunikacijom s lokalnim stanovništvom sudjeluju u kreiranju i unapređivanju postojeće turističke ponude.

Postoji mnoštvo zajednica posvećenih Twilight sagi, a neke od njih su:

- Twilight moms – zajednica posvećena starijoj ženskoj populaciji obožavateljica Twilight serijala
- Twilight guy – zajednica posvećena dječacima i muškarcima koji unatoč tome što nisu dio ciljane publike vole serijal

¹⁵ Jason Brown, op. cit.

- Twilight Lexicon – web stranica Lori Joffs, vezana uz vijesti, likove, opis radnje, biografije i sve vezano za Twilight serijal. Twilight Lexicon usko surađuje sa spisateljicom Stephanie Meyer i Forksom.

Kako je Forks postao svjetska destinacija većina njihove ponude i informacija treba biti dostupna ljudima iz cijelog svijeta pa se veći dio promidžbe radi preko interneta, marketingom na društvenim mrežama kao što su Facebook, Twitter, Instagram i suradnjom s navedenim zajednicama obožavatelja kako bi se ponuda prezentirala čim većem broju zainteresiranih posjetitelja.

3.3.1 Forever Twilight in Forks

„*Forever Twilight in Forks*“ je festival koji se već deset godina održava u Forksu. On predstavlja spoj i suradnju mještana Forksa, La Pusha, Port Angelesa, obožavatelja iz cijelog svijeta te institucija SAD-a. Prvotna ideja bila je da se festival održava na datum rođenja književnice Stephanie Meyer, ali kako njen rođendan pada na Badnjak bilo je potrebno pronaći novi termin održavanja. Kao novo vrijeme održavanja festivala izabran je 13. rujan, rođendan Belle Swan, glavnog lika Twilight sage. Tako je 13. rujan za posjetitelje Forksa postao poznat kao „*Stephanie Meyer Day*“, a 2016. godine festival će se održati jubilarni deseti put.

Slika 7. Forever Twilight in Forks Logo

Izvor: www.forkswa.com (10.2.2016.)

Popularnost Twilight serijala stavila je Forks na listu poznatih turističkih destinacija ali predstavlja i opasnost za Forks kao turistički destinaciju jer je uvelike vezana za trendove

te se njihovom promjenom mijenja se i turistička potražnja. Upravo zbog toga potrebna je bliska suradnja između lokalnog stanovništva i potencijalnih posjetitelja, stvaranje novih kulturnih događanja i promjena teme u granicama koje ne prelaze autentični prikaz materije i običaja lokalne zajednice.

Prema planu i programu „*Forever Twilight in Forks*“ festivala za 2016. godinu¹⁶ organizirat će se:

- T-Shirt Quilt Making Class – radionica izrade quilta inspirirana Twilight sagom
- American Red Cross Blood Mobile – dobrovoljno darivanje krvi organizirano uz potporu američkog Crvenog križa
- Twilight Crafting Fair – sajam lokalnih obrtnika koji prezentiraju svoje proizvode inspirirane Twilight sagom
- Mask Embellishment and Decorating – radionica izrade i ukrašavanja maski
- Bellas Book Sale – sajam knjiga koji se održava u novo uređenoj knjižnici
- United Nations Coastal Jam – festival tradicionalne glazbe i pjesama indijanskih plemena
- A Night In Volterra Masquerade Ball – bal pod maskama na kojem se posjetiteljima serviraju lokalni deserti, vino i ostali proizvodi.

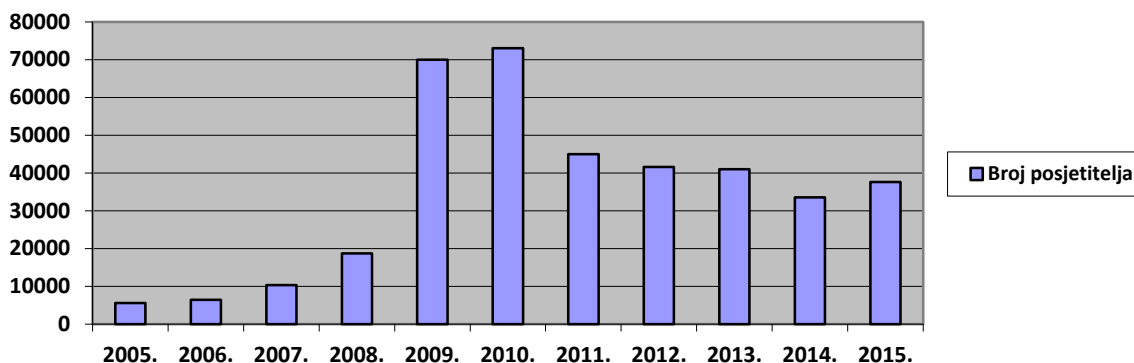
Ovo je samo dio ponude jedinstven za festival, a uz sve to posjetitelji mogu razgledati i uživati u standardnim atrakcijama Twilight ture. Festival predstavlja zajednički rad stanovnika Forksa, La Pusha, Port Angelesa i udruženja obožavatelja Twilight serijala The Olympic Coven, The Volterra Coven, The Alpha Males.

3.4. Utjecaj turizma na lokalitet

Forks se u kratkom vremenu transformirao iz malog zabačenog gradića turistički poznatog većinom po sportskom ribolovu i netaknutoj prirodi u turističku destinaciju s posjetiteljima iz cijelog svijeta.

¹⁶ Više na Forever Twilight in Forks Schedule of Events, www.forkswa.com (10.2.2016.)

Graf 1 . Broj posjetitelja, Forks

Izvor: Twilight in Forks: By the Numbers, Chamber director: Tourism figures remained strong in Forks in 2015, www.peninsuladailynews.com, (10.2.2016.)

Godine 2005. Forks je imao tek 5 575 posjetitelja dok je na vrhuncu popularnosti Twilight sage imao čak 73 000 posjetitelja godišnje. Tadašnja popularnost bila je uvjetovana filmskom ekranizacijom Twilight serijala te se nakon početnog ogromnog interesa broj posjetitelja smanjio na između 30 000 i 40 000 posjetitelja godišnje. Forks je uspio iskoristiti popularnost serijala i zadržati veliki dio posjetitelja koji ga redovito posjećuju. To je postignuto i unapređivanjem postojeće turističke ponude koja nije prvenstveno vezana za Twilight. Festival *Rainfest* je unaprijeđen i danas ima desetodnevni program. Unaprijeđena je i ponuda Nacionalnog parka Qlympic koji vrši promociju Forksa kao dijela vlastite turističke ponude, osnovan je novi filmski festival *River days Film Festival* i slično. Sve se to radi s ciljem da se privuku i posjetitelji koji nisu upoznati ili ih ne zanima Twilight saga, a bivšim posjetiteljima se daje novi razlog za povratak u destinaciju.

Osim povećanja i proširenja ponude popularnost Forksa kao turističke destinacije dovela je i do pozitivnih ekonomskih promjena. Zbog povećanja broja posjetitelja došlo je do proširenja ugostiteljske i ponude smještajnih kapaciteta. Forks danas ima 21 restoran i zalogajnicu, a među njima nalazi se i poznata franšiza Subway Sandwiches¹⁷. Novoizgrađeni smještajni kapaciteti nalaze se u samom Forksu, Port Angelesu i području La Pusha ,a tematski su vezani za Twilight serijal kao primjerice Charming Twilight Cottage, Twilight

¹⁷ Forks restaurant guide, www.forkswa.com (10.2.2016.)

Cabin i Jacob Blacks House. Uz ekstremno veliki broj posjetitelja za to područje, izgradnja smještajnih kapaciteta bila je planirana i zahvaljujući tome zadovoljava potrebe tijekom cijele godine bez da se hoteli i pansioni zatvaraju ako dođe do pada broja posjetitelja. Područje navedena tri naselja ima 1 173 smještajne jedinice, s tim da se njih 215 nalazi u gradu Forksu, a ostale u krugu od 90 km od grada¹⁸. Razvijanje obrtništva i dolazak novih investitora koji su se odlučili na trajno preseljenje u Forks i razvijanje poduzeća kao primjerice „*Dazzled by Twilight*“ Trvisa Bellsa također su posljedica turističkih kretanja, a prema procjenama United States Census Bureau-a Forks bilježi porast broja stanovnika s 3 523 stanovnika 2010. godine na 3 717 stanovnika 2014. godine¹⁹.

¹⁸ Forks Area Lodging Guide, www.forkswa.com (10.2.2016.)

¹⁹ United States Census Bureau, <http://www.census.gov/> (21.1.2016.)

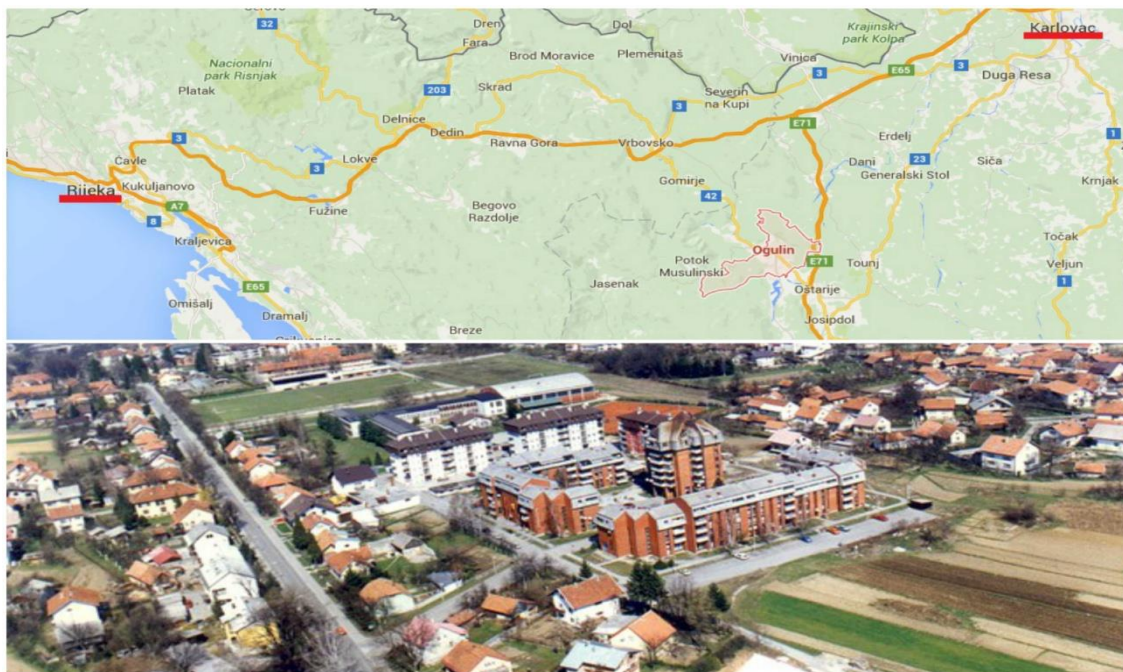
4. NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA I TURISTIČKA PONUDA – OGULIN, HRVATSKA

Ogulin je smješten u centru kontinentalne Hrvatske i spada u područje Karlovačke županije. Povijest Ogulina seže sve do 15. stoljeća, sadrži bogatstvo materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Legende Ogulina i njegove okolice poslužile su kao inspiracija jednoj od najpoznatijih hrvatskih spisateljica, Ivani Brlić Mažuranić, inače rođenoj u Ogulinu. Upravo te legende i djela spisateljice poslužili su kao inspiracije za pružanje jedinstvene turističke ponude i stvaranje novog imidža Ogulina kao „zavičaja bajke“.

4.1. Povijest i kultura lokaliteta

Ogulin je grad smješten u središnjoj Hrvatskoj, na pola puta između glavnog grada Zagreba i Rijeke te spada u područje Gorske Hrvatske. Sastoji se od gradskog naselja Ogulin i 24 naselja koja spadaju pod njegovu upravu. Ukupna površina grada je 542,32 km², a površina gradskog naselja iznosi 37,49 km². Prema popisu stanovništva iz 2011. godine²⁰ grad Ogulin ima 13 915, a samo gradsko naselje 8 216 stanovnika.

Slika 8. Grad Ogulin

Izvor : www.tz-grad-ogulina.hr (20.2.2016.)

<https://maps.google.com/> (5.4.2016)

²⁰ Državni zavod za statistiku <http://www.dzs.hr/> (20.2.2016.)

Grad Ogulin sagrađen je krajem 15. stoljeća²¹, a njegov nastanak veže se uz plemićku obitelj Frankopan, točnije kneza Bernardina Frankopana. Ogulin je imao izrazitu stratešku funkciju u obrani od Turaka i veliki dio njegove povijesti vezan je upravo uz vojsku kao dio obrambenog područja Vojne Krajine. Jedno od prvih priznanja hrabrosti ogulinskih vojnika je i bula Vuka II Krste Frankopana Tržačkog izdana 3. 3. 1622. godine²². Bulom su stanovnici Ogulina oslobođeni davanja desetine i obavljanja rabote plemićkoj obitelji Frankopan, zbog junačkih podviga u borbi protiv Turaka. Ogulin je ostao dio Vojne Krajine sve do 1881. godine kada dolazi do razvojačenja i priključivanja Banskoj Hrvatskoj. Kraj 19. stoljeća karakterizira i velika imigracija s ogulinskog područja u zemlje zapadne Europe i SAD-a. Kako bi se pomoglo zaboravljenom i zapuštenom području Ogulina 1871. godine²³ izgrađena je pruga Zagreb - Rijeka koja je pridonijela bržem razvoju obrtništva i trgovine. Nakon završetka Drugog svjetskog rata Ogulin se kao i ostatak Hrvatske našao u sastavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ) prvo kao kotar, a kasnije kao Općina Ogulin. Proglašenjem neovisnosti od SFRJ 1991. godine Ogulin postaje dio Republike Hrvatske potvrđujući svoju povijesnu zadaću kao linija razgraničenja s velikosrpskim pobunjenicima.

Postoji nekoliko objašnjenja i teorija o nastanku imena grada Ogulina. U djelu „*Cjelovita topografija karlovačke krajine*“ autora Franza de Paula Julius Frasa stoji da se Ogulin nekada nazivao Vučja jama²⁴. Iako zanimljiv naziv, on se ne spominje u pisanim povijesnim izvorima i ne smatra se točnim. Drugi naziv je Julijin grad, a vezan je uz legendu o djevojci Đuli, kćeri Frankopana, koja se zbog nesretne ljubavi bacila u ponor iznad kojeg je izgrađen grad Ogulin. Ime Julijin grad spominje se na prvoj zemljopisnoj karti Hrvatske koji je 1673. godine izradio isusovac Stjepan Glavač²⁵.

Ogulin karakterizira povoljan geografski položaj i dobra prometna povezanost autocestom i željeznicom te blizina NP Plitvička jezera. Gospodarski razvoj Ogulina jačao je od izgradnje željezničke pruge i danas se temelji na šumarstvu i preradi drva, poljoprivredi, obrtništvu i turizmu.

²¹ Magdić M.: Topografija i povijest Ogulina, Ogranak Matice Hrvatske, Ogulin, 1996., str. 25

²² Ibid., str. 35

²³ Turistička zajednica grada Ogulina, <http://www.tz-grada-ogulina.hr/> (20.2.2016.)

²⁴ Više informacija u: Fras F.J.: Cjelovita topografija Karlovačke vojne krajine, Ličke župe, Gospić, 1988.

²⁵ Portal za kulturni turizam, <http://www.kulturni-turizam.com/> (20.2.2016.)

4.2. Ivana Brlić Mažuranić i Ogulin

Slika 9. Ivana Brlić Mažuranić

Ivana Brlić Mažuranić najpoznatija je hrvatska spisateljica za djecu, rođena 18. 4. 1874. godine²⁶ u gradu Ogulinu u poznatoj obitelji Mažuranić. Njezin djed, ban Ivan Mažuranić, bio je odvjetnik, književnik te član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, čiji je bio i dugogodišnji predsjednik. Zbog očeva posla obitelj seli 1875. u Karlovac, a 1882. godine u Zagreb.

Izvor : Ogulin zavičaj bajke, Turistička zajednica Ogulin, 2013.

Godine 1892., u svojoj osamnaestoj godini, Ivana se udaje za odvjetnika i političara Vatroslava Brlića te seli u Brod na Savi gdje ostaje sve do 1935. godine. Bila je majka sedmero djece, a odgojila petero nakon što su najmlađi sinovi Ivan i Nikola umrli ubrzo nakon poroda. Zbog obiteljskih i majčinskih obaveza nije aktivno pisala. Nakon ponovnog preseljenja u Zagreb prihvaćena je kao dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti i bila je prva žena u Akademiji od njezina osnutka. Za svoje književno stvaralaštvo četiri puta je bila nominirana za Nobelovu nagradu za književnost u razdoblju od 1931. do 1935. godine. Nakon cjeloživotne borbe s depresijom Ivana je hospitalizirana te je 21 .9. 1938. godine²⁷ počinila samoubojstvo u bolnici na Srebrnjaku. Nakon njene smrti objavljene su još njene dvije knjige.

Dva najvažnija djela Ivane Brlić Mažuranić zasigurno su :

- Čudnovate zgone šegrta Hlapića – roman za mlade koji prati dogodovštine mladog šegrta koji kreće na sedmodnevno putovanje kako bi razgazio uske čizmice
- Priče iz davnine – zbirka bajki inspiriranih narodnim legendama i slavenskom mitologijom

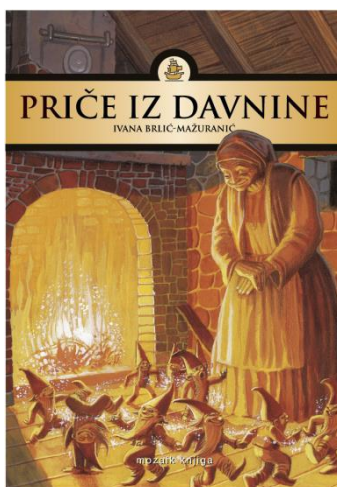
U djelu „*Priče iz davnine*“ posebno je vidljiv utjecaj legendi i mitova ogulinskog kraja kojeg je Ivana često posjećivala tijekom djetinjstva i koji je na nju ostavio osobit dojam. Kao što je i zapisala u vlastitoj biografiji inspiracija za njena djela bili su kanjon Dobre, planina Klek i druge znamenitosti tog kraja. Prema legendi Klek je bio slavenski bog koji je zaveo ženu boga

²⁶ Lovrenčić S.: U potrazi za Ivanom, Autorska kuća, Zagreb, 2006., str. 17

²⁷ Ibid, str.308

Peruna. Perun ga je počeo goniti dok Klek na mjestu današnje planine nije od umora posustao i sukobio se s bogom Perunom. Pogođen strijelom Klek se okamenio, od njegove krvi nastao je Klečki potok. Postoji još mnogo narodnih priča primjerice o klečkim vješticama, zmiji koja čuva blago u planini, zmaju na Šmitovu jezeru i slično. Zanimljivo je da priča o vješticama ima pisani trag u sudskim spisima u Muzeju grada Zagreba, gdje su opisani slučajevi ispitivanja vještica. Žene optužene za vještičarenje priznavale su kako su letjele na planinu Klek i tamo plesale²⁸.

Slika 10. Priče iz davnine

Izvor: www.mozaik-knjiga.hr, (20.2.2016.)

U novije vrijeme djela Ivane Brlić Mažuranić doživjela su i filmske ekranizacije. Godine 1997. objavljen je animirani film „Čudnovate zgode šegrta Hlapića“, a 2013. slijedila je i igrana ekranizacija istoimenoga djela. U razdoblju između 2002. do 2009. godine hrvatska umjetnica Helena Bulaja pokrenula je jedan od najuspješnijih hrvatskih multimedijalnih projekata. Kolekcija „Priče iz davnine“ sastojala se od animiranih i interaktivnih filmova prema književnom predlošku Ivane Brlić Mažuranić. Animirani film „Regoč“ proglašen je najboljim stranim kratkim animiranim filmom 2007. godine na Međunarodnom festivalu obiteljskog filma u Hollywoodu, SAD²⁹.

²⁸ Bičak S., Noći u kojima krik vještica ledi krv u žilama i budi usnulog diva, Večernji list, 22.8.2013.

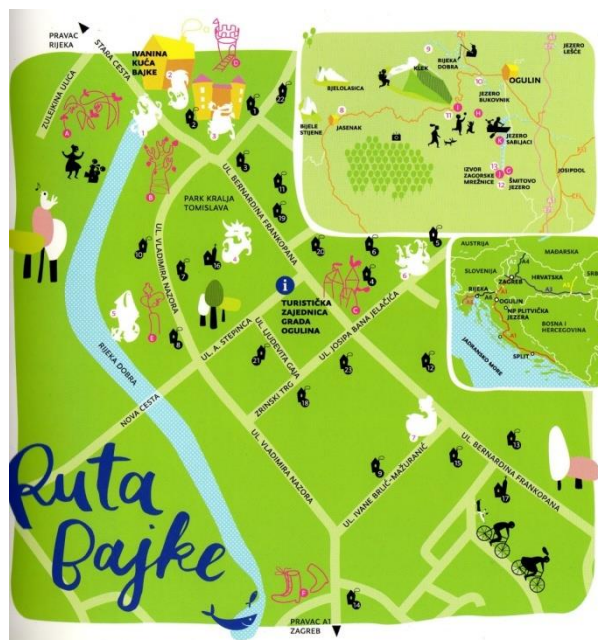
²⁹ International family film festival, <http://www.iffilmfest.org/>, (20.2.2016.)

3.3 Turistička ponuda lokaliteta

Ogulin predstavlja turistički izrazito zanimljivo područje. Uz bogatu materijalnu kulturnu baštinu i prirodne ljepote Ogulin je poznat i po svojoj nematerijalnoj kulturnoj baštini. Stanovnici ovog područja veliku važnost pridaju očuvanju nematerijalne kulturne baštine pa su tako mnogi motivi i legende našli mjesto u manifestacijama, pjesmama i pričama koje su očuvane do današnjih dana. Zbog sveg navedenog Ogulin posjeduje veliki potencijal da postane jedna od najatraktivnijih destinacija kontinentalne Hrvatske.

Dana 25. 4. 2007. godine u organizaciji Poslovnog kluba Zajednice kulturnog turizma pri sektoru za turizam Hrvatske gospodarske komore predstavljen je razvojno istraživački projekt „Ogulin – zavičaj bajke“³⁰. Studija donosi viziju održivog razvoja kulturnog turizma u Ogulinu i strateški je plan razvoja te destinacije. Cilj je transformirati i razvijati turističku destinaciju kroz bajku i bajkoviti prikaz. Naglašava se podizanje svijesti o vrijednosti lokalne kulture, stvaranje novog imidža turističke destinacije, stvaranje jedinstvene turističke ponude te pogodno okruženje za nove investicije i daljnji razvoj. Posebna pozornost posvećuje se i edukativnim turama namijenjenim školskoj djeci, učenicima i studentima.

Slika 11. Ruta bajke

Izvor: Ogulin zavičaj bajke, Turistička zajednica Ogulin, 2013.

³⁰ Hrvatska udruga za odnose s javnošću, <http://www.huoj.hr/>, (25.2.2016.)

Milivoj Solar u „*Teoriji književnosti*“ daje definiciju bajke: „*Bajka je osobita književna vrsta u kojoj se čudesno i nadnaravno isprepleće sa zbiljskim na takav način da između prirodnog i natprirodnog, stvarnog i izmišljenog, mogućeg i nemogućeg nema pravih suprotnosti.*“³¹. Izabравši bajku kao polazište na kojem će graditi turističku ponudu, umjesto autora ili književnog djela, Ogulin kao zavičaj bajke ima puno više slobode u kreiranju turističke ponude i atrakcija jer nije vezan uz radnju već doživljaj koji inspirira autore na kreativan rad. Upravo zbog toga na Ogulinskoj „ruti bajci“ ne nalaze se samo kulturno-povijesni spomenici, već i spomenici prirode, vjerski, odgojno obrazovni i slično, a svaki od njih priča svoju jedinstvenu i originalnu priču koja nije vezana za književno djelo. Svakoј atrakciji dan je naziv i obilježje lika iz bajke i zajedno čine međusobno povezanu cjelinu i prezentiraju posjetiteljima cjelokupnost turističke ponude Ogulina. Kroz cijeli grad na važnim mjestima postavljene su umjetničke instalacije i interaktivni foto pointovi koji upoznaju posjetitelje s narodnim pričama ili citatima poznatih bajkopiscima iz cijelog svijeta.

Postaje rute bajki uključuju :

- Đulin ponor – Regoč – legenda o Đuli, uz ponor postavljen je foto point
- Ivanina kuća bajke – Malik Tintilinić – interaktivni centar za posjetitelje
- Frankopanski kaštel – Zmaj Ognjeni - stara utvrda u centru grada, materijalna kulturna baština, uz dvorac je postavljen foto point
- Park kralja Tomislava – Kralj Morski - u parku se nalazi crkva Sv. Križa
- Klek – Baba Mokoš – Legenda o Kleku i klečkim vješticama, zbog Kleka Ogulin je poznat kao kolijevka hrvatskog planinarstva i alpinizma
- Jezero Sabljaci – Kosjenka - poznato kao Ogulinsko more, pruža mogućnost kupanja i sportova na vodi
- Ostali – Park Sreća, OŠ I. B. Mažuranić, Lokacija rodne kuće I. B. Mažuranić, Jasenak, Vitunj, Vodenica u Puškarićima, Šmitovo jezero, Izvor Zagorske Mrežnice

Od manifestacija kulturnog turizma posebno vezanih za imidž Ogulina kao zavičaja bajke ističe se „*Ogulinski festival bajke*“, trodnevni festival s cjelodnevnim programom kazališnih predstava, performansa, promocija knjiga te radio igara. Najnoviji dodatak turističkoј ponudi

³¹ Solar M.: *Teorija književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2005., str. 213

Ogulina je interaktivni centar za posjetitelje Ivanina kuća bajke koji na moderan način prezentira stvaralaštvo Ivane Brlić Mažuranić i bajkopisaca iz cijelog svijeta.

3.3.1 Ogulinski festival bajke

Ogulinski festival bajke je kulturna manifestacija fokusirana na bajku i bajkovito stvaralaštvo koja se održava svakog drugog vikenda u lipnju od 2006. godine. Festival bajke obuhvaća kazališne predstave, glazbu, pripovijedanje bajki, crtane filmove, kreativne radionice, a inspiraciju crpi iz djela Ivane Brlić Mažuranić. Misija manifestacije je osnažiti lokalnu kulturnu produkciju i interkulturalnu suradnju. Festivalom se želi potaknuti kreativni rad, a osobito onaj kazališni. Osim toga, organizirane su i kulturne aktivnosti u vrtićima, školama i obiteljima. Gosti su razni umjetnici i umjetničke organizacije iz Hrvatske i svijeta pa time *Ogulinski festival bajke* ima i međunarodni karakter. Program festivala održava se tri dana na različitim lokacijama u Ogulinu koje su tematski modificirane u scene vezane uz likove iz bajki.

Slika 12. Predstava na otvorenom

Izvor :www.radio-ogulin.hr, (15.3.2016.)

Prema planu i programu *Ogulinskog festivala bajke za 2015. godinu*³² program se podijelio na:

- Radionice: Radionica izrade vilinskog nakita, Stakleno drvena priča – izrada suvenira od stakla i drva, Vitezovi i srednjovjekovni logor – radionica mačevanja, Malci festivalci - izrada modnih detalja, Kad se bajke zaigraju – dramska radionica.
- Kazališne predstave: Potraga za dijamantnom suzom - lutkarska predstava, Mačak u čizmama, Izgubljena vila, Hotel medo.
- Pripovijedanje: Pričom te zovem, Vila iz Ribnjaka, Bilo nekad davno, a možda i nije, Ogulinske bajke
- Sajmovi i promocije knjiga: Ogulinski promotivno-prodajni sajam knjiga, KLEK - an Ogulin tale in English by Kenn Clarke, Ogulinski plac – sajam domaćih proizvoda
- Glazbeni program: U srednjem vijeku, Afrička bajka, Pirati-otok duhova, Bajke laku noć
- Sportska događanja: Ciklobajka – biciklijada, Priprema za bajku - jutarnja tjelovježba, Tintilinić 2015, 4. bajkoviti turnir u mini rukometu
- Večernji program u ugostiteljskim objektima

Cilj festivala je valoriziranje kulturne baštine Ogulina i stvaralaštva Ivane Brlić Mažuranić na kreativan način, poticanje lokalnog ponosa o kulturi i kulturnom nasljeđu te umrežavanje sa sličnim atrakcijama na području Hrvatske i sa svjetskim gradovima čiji je identitet povezan s bajkama i bajkopiscima.

Ogulinski festival bajke možemo usporediti s festivalom „*U svijetu bajke Ivane Brlić Mažuranić*“ pokrenutim 1971. na inicijativu Ivanine kćeri Nedjeljke Mohaček³³. Iako su oba festivala inspirirana Ivanom Brlić Mažuranić sadržajno se uvelike razlikuju. „*U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić*“ fokusiran je na lik i djela spisateljice dok Ogulinski festival bajke slavi bajku, kulturno stvaralaštvo i motive koji su inspirirali Ivanu Brlić Mažuranić i njen

³² Ministarstvo turizma RH, <http://www.mint.hr/>, (15.3.2016.)

³³ U svijetu bajki, <http://www.usvijetubajki.org/>, (15.3.2016.)

stvaralački rad. Upravo zbog tih razlika Ogulinski festival bajke više je festival „o Ogulinu“ dok je „*U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić*“ festival o spisateljici.

Izrazito bogat kulturni program i jasna vizija budućeg razvoja svrstavaju Ogulinski festival bajke u sam vrh turističke ponude kontinentalne Hrvatske. Festival je namijenjen „*našoj djeci i djeci u nama*“³⁴ što podrazumjeva sve generacije, mlađu i stariju publiku.

Što se tiče marketinga na društvenim mrežama i komunikacije s budućim potencijalnim i povratnim posjetiteljima Ogulinski festival bajke je u velikom zaostatku za ostalim kulturnim događanjima. Profili na društvenim mrežama i internetska stranica postoje, ali nažalost ne objavljuju nove vijesti i događanja vezana za Ogulinski festival bajke. Zadnje vijesti i slikovni prikazi Ogulinskog festivala bajke datiraju iz 2009. godine, iako se njihove poveznice nalaze u fizičkim i digitalnim brošurama. To predstavlja veliki propust u građenju identiteta festivala kao međunarodne atrakcije i odbija potencijalne posjetitelje. Valja napomenuti da Ogulinski festival bajke nije jedinstveni festival vezan za bajku i Ivanu Brlić Mažuranić u Hrvatskoj i zbog toga bi trebao iskoristiti danu tehnologiju i modernu komunikaciju u promidžbi i komunikaciji s posjetiteljima pogotovo zato što njegova konkurencija to radi.

3.3.2 Ivanina kuća bajke

Vizija o nastanku centra za posjetitelje *Ivanina kuća bajke* javila se prilikom kreiranja razvojno istraživačkog projekta Ogulin-zavičaj bajke. Ogulin, osim što je mjesto rođenja spisateljice Ivane Brlić Mažuranić, diči se i svojom nematerijalnom baštinom vezanom uz narodne priče i legende. Prema projektu Ogulin-zavičaj bajke nositelji razvoja Ogulina kao destinacije bajke postali su Ogulinski festival bajke i Ivanina kuća bajke.

Dana 15.3.2012. godine sklopljen je ugovor sa Središnjom agencijom za financiranje i ugovaranje programa i projekata Europske unije o dodjeli bespovratnih sredstava za realizaciju projekta iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Sve aktivnosti vezane uz provedbu projekta bile su riješene do 15.12.2013. godine³⁵ kada je Centar za posjetitelje

³⁴ Ogulinski festival bajke, <http://www.ogfb.hr/>, (15.3.2016.)

³⁵ Ivanina kuća bajke, <http://www.ivaninakucabajke.hr/>, (15.3.2016.)

Ivanina kuća bajke otvoren za javnost. Ivanina kuća bajke nominirana je za nagradu Europski muzej godine 2016. godine³⁶.

Slika 13. Ivanina kuća bajke

Izvor : vlastiti izvor i obrada autora

Ivanina kuća bajke interaktivni je centar prilagođen željama i mentalitetu modernih kulturnih turista i jedan je od rijetkih mjesta u Hrvatskoj koji pruža takvu vrstu doživljaja zbog izrazite pažnje prema detaljima. Osvjetljenje, glazbena pozadina, zvukovi životinja i šuštanja lišća pridonose stvaranju napete atmosfere i bajkovitog sadržaja koji centar prikazuje. Za razliku od klasičnog muzeja u Ivaninoj kući bajki od posjetitelja se očekuje sudjelovanje i interakcija s izloženim eksponatima od čarobnih predmeta iz bajki do interaktivnih filmova prikazanih u video dvorani. Ivanina kuća bajke otvorena je cijele godine i dostupna individualnim posjetiteljima i grupama uz prethodnu najavu.

³⁶ European Museum Forum, <http://www.europeanmuseumforum.info/>, (5.4.2016.)

Muzejski dio Ivanine kuće bajki sastoji se od šest dijelova svaki sa svojim interaktivno edukativnim kutkom :

- Čarobna šuma - U čarobnoj šumi nalaze se dva stabla u kojima posjetitelji mogu slušati o životu i djelima Ivane Brlić Mažuranić. U šumi se nalazi i špilja koja sadrži „Čarobno zrcalo“ u kojem se pokazuje Bjesomar, vladar svih bjesova, s kojim posjetitelji mogu razgovarati i koji određuje njihovu ulogu u bajci
- Začarani hodnici dvorca - U njima se nalaze pet dodirnih ekrana na kojima se posjetitelji mogu igrati i učiti. Dodirni ekrani obrađuju pet tema: Ivana Brlić Mažuranić, djela Ivane Brlić Mažuranić, općenito o bajkama, čarobni predmeti u bajkama i likovi iz bajki. Na zidovima hodnika prikazana je i dekonstrukcija bajki ruskog istraživača bajki Vladimira Proppa.
- Bajkovita biblioteka - biblioteka bajki i djela koja govore o bajkama, sadrži i prvo izdanje „Priče iz davnine“. Ovdje je izložen i skup čarobnih predmeta koji se pojavljuju u bajkama.
- Ognjište - na ognjištu posjetitelji mogu sjesti i na interaktivnom ekranu birati i slušati bajke iz cijelog svijeta.
- Tajanstvena odaja - video dvorana u kojoj posjetitelji mogu gledati animirane filmove i sudjelovati u interaktivnoj igri.
- Kreativna soba – smještena na katu Ivanine kuće bajki, otvara se po najavi i u njoj se održavaju dodatni sadržaji kao primjerice kreativne i edukativne radionice, pripovijedanje i čitanje bajke.

U poslovanju centra puno veću ulogu ima kvaliteta prikaza i sadržaja od kvantitete, odnosno čim većeg broja posjetitelja. Kako bi se očuvao kvalitetan doživljaj, centar posluje na principu „*tko rezervira termin, rezervira i prostor*“³⁷. Prilikom grupnih posjeta kuća se zatvara i pažnja se posvećuje grupi koja je rezervirala određeni termin. Grupni posjet traje u pravilu između dva i tri sata. Zbog svog edukativnog karaktera centar je u bliskoj suradnji sa školama iz cijele Hrvatske. Školske grupe najčešće dolaze u razdoblju između travnja i lipnja i termini se rezerviraju i godinu dana unaprijed.

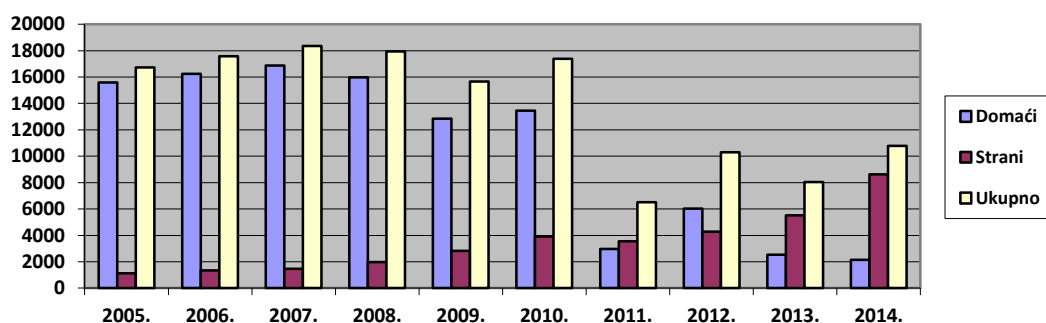
³⁷ Sanja Kolić (28), Stručni suradnik za razvoj sadržaja, istraživanje, dokumentaciju i knjižnicu, Ogulin

Promocija putem društvenih mreža i internetska komunikacija predstavljaju pozitivan pomak u usporedbi s Ogulinskim festivalom bajki. Uz obavijesti, fotografije i komunikacije s posjetiteljima Ivanina kuća bajke na društvenim mrežama objavljuje i informacije o međunarodnim konferencijama i kulturnim priredbama na kojima se spominje Ogulin i cijeli projekt. Službena internet stranica Ivanine kuće bajke može se pohvaliti modernim dizajnom, a na naslovnoj stranici objavljena su sva prošla i buduća događanja vezana uz centar. Ivanina kuća bajke također sadrži interaktivnu kartu Ogulina i njegovih atrakcija i „Bazu bajki“-jedinstvenu bazu podataka o bajkama i bajkopiscima iz cijelog svijeta, a pruža se i mogućnost preuzimanja skeniranih književnih izdanja na računalo korisnika. Iz svega navedenog vidljivo je kako su djelatnici i korisnici Ivanine kuće bajki odlučili iskoristiti potencijal moderne tehnologije u stvaranju i promidžbi ne samo sebe već i cjelokupnog Ogulina.

4.4 Utjecaj turizma na lokalitet

U posljednjih deset godina Ogulin je krenuo u rekonstrukciju vlastitog imidža pokušavajući postati jedinstvena turistička destinacija s fokusom na kulturni turizam i edukativne sadržaje kako bi pobliže prikazao i objasnio bogatstvo svoje kulturne baštine.

Graf 2. Broj posjetitelja, Ogulin

Izvor: Turistička zajednica grada Ogulina, Izvješće o poslovanju 2014., (23.4.2015.)

Prema analiziranim podacima Ogulin je uspio u misiji stvaranja međunarodne destinacije kulturnog turizma. U posljednjih deset godina broj stranih posjetitelja u stalnom je porastu. Interes domaćeg stanovništva je u opadanju, no potrebno je napomenuti izletnički i edukativni karakter nove ponude koja privlači posjetitelje koji nužno ne noće u Ogulinu ili dolaze u

privatnom aranžmanu. Ivanina kuća bajki u prvoj godini svog postojanja zabilježila je prodaju 15 402 ulaznica³⁸ što premašuje broj od 10 775 turista za 2014. godinu.

Prema evidenciji smještajnih kapaciteta iz 2014. godine Ogulin ima ukupno raspoloživih 335 postelja za turiste tijekom cijele godine, a najveći porast od 30% u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je kod građana iznajmljivača³⁹.

Primjenom Strategije razvoja kulturnog turizma Ogulina došlo je i do otvaranja novih radnih mjesta i zanimanja kao primjerice: zaposlenje dvije osobe u Ivaninoj kući bajke, osnovana su dva obrta za proizvodnju suvenira i obrt za turističko vođenje i pripovijedanje, osnovano je i jedno obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo uključeno u radionice i prezentacije bilja, registrirane su dopunske djelatnosti unutar postojećih tvrtki - igraonica i radionica stakleno drvena priča te je također pobuđen interes i pokrenuta inicijativa za robinzonski turizam, kamp odmorišta i ostalo⁴⁰.

Uz sve dosadašnje projekte te domaću i međunarodnu suradnju valja napomenuti da Ogulin implementira Strategiju razvoja kulturnog turizma u Republici Hrvatskoj do 2020. godine što će u budućnosti još više učvrstiti i unaprijediti njegov današnji status kao zavičaja bajke.

³⁸ Ivanina kuća bajke, Jedinствeni pokazatelji načina poslovanja ustanova za 2014., (20.5.2015.)

³⁹ Turistička zajednica grada Ogulina, Izvješće o poslovanju 2014., (23.4.2015.)

⁴⁰ Nagrada ARTUR, <http://artur.d-a-z.hr/>, (20.3.2016.)

5. KOMPARATIVNA ANALIZA FORKSA I OGULINA

Kao dvije destinacije koje su kreirale svoju turističku ponudu na temelju književnih djela, Ogulin i Forks dijele neke sličnosti, kao primjerice prirodne ljepote i pozitivne učinke turističkih kretanja, ali imaju puno više razlika. Glavni razlog tome je različiti pristup implementaciji književnosti u turističku ponudu, brojnost i motiviranost posjetitelja te odnos prema komercijalizaciji, invenciji i autentičnosti kulture.

5.1. Implementacija književnosti u turističku ponudu

Forks je svoju turističku ponudu stvorio u svega nekoliko godina. Cilj je bio što točnije prikazati lokacije opisane u knjizi kako bi se posjetiteljima prezentirala radnja i likovi književnog djela. Ubrzanju rada na turističkoj ponudi pogodovalo je i povećanje potražnje zbog čega se ponuda trebala kreirati prema željama posjetitelja. Upravo zbog toga na Twilight turi su se našle srednja škola, bolnica i policijska postaja. Twilight tura fokusirana je samo na lokacije spomenute u romanu dok su ostale atrakcije primjerice Forks Timber Museum i Tilicum park ignorirane. Nakon iznenađujuće velike posjećenosti na vrhuncu popularnosti Twilight serijala Forks je morao prilagoditi svoju potražnju novim prilikama na tržištu. Smanjenje broja posjetitelja rezultiralo je promjenom turističke ponude u koju se postupno uključuju i do tada neiskorištene atrakcije vezane uz Forks i običaji američkih Indijanaca. Iako je Forks još uvijek ostao Twilight destinacija, nadograđena ponuda uspjela je nakon stagnacije dovesti do i laganog rasta broja novih posjetitelja. Uz suradnju s obožavateljima Twilight serijala i spisateljice Stephanie Meyer, Forks može održati veliki broj posjetitelja naročito ako Stephanie odluči nastaviti revitalizaciju Twilight serijala koju je započela objavom djela „*Life and Death: Twilight Re-imagined*“ 2015. godine.

Ogulin, s druge strane, ima potpuno drugačiji pristup kreiranju turističke ponude. Fokus nije isključivo na spisateljicu Ivanu Brlić Mažuranić i djelo „*Priče iz davnine*“ već je proširen na bajku kao književnu vrstu. Tako je omogućeno kreiranje šireg spektra aktivnosti i događanja te promocija kulture i običaja tog područja. Ogulin koristi bajku i njene autore kako bi ispričao priču o sebi kao gradu i mjestu inspiracije dok se Forks fokusirao na Twilight i likove književnog djela. Bajka kao motiv Ogulina ima potencijal da prikaže povijest grada na jedan novi način, pa čak i vojnu povijest. Bajka o primjerice „hrabrom vojniku“ približila bi vojnu povijest i povećala interes za navedeno razdoblje u nastanku grada Ogulina. Osim

turističke djelatnosti ogulinska ponuda posvećuje posebnu pažnju i edukativnoj ulozi, posebice djece i mladih dok je ponuda Forksa usmjerena isključivo na turizam. Smanjenje broja domaćih posjetitelja Ogulina ukazuje na nužnost proširenja edukativnog karaktera kako bi se obuhvatile sve dobne skupine jer domaći turisti nisu dovoljno dobro upoznati s kulturnim bogatstvom ogulinskog kraja. Planski pristup kreiranju turističke ponude ima i svoje negativne strane. Jedna od glavnih negativnosti je vrijeme realizacije. Transformacija Forksa desila se svega u nekoliko godina dok se Ogulin još uvijek nalazi u toj fazi.

5.2. Posjetitelji i motivacija

Motivacija uključuje unutarnje želje i potrebe koje usmjeravaju pojedinca na uključivanje u neku radnju. S obzirom na intenzitet motivacije kulturne turiste dijelimo u tri skupine⁴¹:

- Pravi kulturni turisti (*motivirani kulturom*) - osobe čija je osnovna motivacija za putovanje kultura. Osoba putuje zbog kulturnih događanja i posjećuje kulturne atrakcije, a destinaciju bira na temelju vlastitih posebnih interesa.
- Must see turisti (*inspirirani kulturom*) - osobe čija je motivacija izrazito kulturna ali usmjerena prema kulturnim događanjima koja su u "trendu". Obično su to posjetitelji koji tek počinju otkrivati svoje kulturne interese pa njihova motivacija nije uvjetovana stručnošću i znanjem o kulturi.
- Turisti usputne ili slučajne kulturne motivacije (*privučeni kulturom*) - osobe čija motivacija za posjet nekoj destinaciji nije uvjetovana kulturom. Turist u destinaciju dolazi kao primjerice zdravstveni ili sportski turist ali tijekom boravka posjećuje kulturne atrakcije. Takvi turisti u pravilu nemaju neku kulturnu motivaciju i spadaju u kategoriju masovnog turizma .

Za uspon Forksa kao destinacije kulturnog turizma zaslužni su turisti inspirirani kulturom. Prije nego što je Forks kreirao svoju turističku ponudu počeli su pristizati i prvi posjetitelji. Ponuda se prilagodila njihovim željama i potrebama te doživjela vrhunac u vremenu masovne popularnosti Twilight sage. Promjenom trendova došlo je do smanjenja broja posjetitelja i Forks je promijenio svoju ponudu kako bi obuhvatila povijest i kulturu koja nije isključivo vezana uz Twilight serijal. Za sada zaustavljen je daljnji pad broja posjetitelja.

⁴¹ Jelinčić D.A. op.cit. 2008., str. 48

Ogulinska turistička ponuda većinom je usmjerena na turiste motivirane kulturom. Kulturna događanja kao Ogulinski festival bajke spajaju kulturu područja i scenski prikaz stvarajući jedinstveni kulturni događaj na ovom prostoru. Otvaranjem Ivanine kuće bajke Ogulin je unaprijedio i učvrstio svoj imidž kao destinacija kulturnog turizma s izrazito naglašenom edukacijskom funkcijom. Kuća bajke postaje i nositelj promidžbe destinacije, a Ogulinski festival bajke pada u drugi plan s izrazito slabom promidžbom i općenito informacijama vezanima za održavanje i program. Forks je program „*Forever Twilight in Forks 2016.*“ objavio sedam mjeseci prije održavanja festivala dok je program Ogulinskog festivala bajke nepoznat, iako se održava za tri mjeseca. Ogulin pokušava biti edukativni centar, centar kulturnog turizma, a još uvijek se promovira kao destinacija za „djecu“. Djeca kao posjetitelji u turizmu nemaju vlastitih slobodnih novčanih sredstava i ne troše kao odrasli posjetitelji. Turistička ponuda grada Ogulina prilagođena je svim generacijama, a naročito turistima motiviranim kulturom koji putuju zbog kulturnih događanja i tako bi se trebala prezentirati. Pridjev „dječje“ još se uvijek veže uz pojmove „pojednostavljeno“, „nerazumljivo i nezanimljivo odrasloj populaciji“ i tako umanjuje vrijednost turističke ponude. Ogulin shvaća važnost svoje kulture u turizmu ali još uvijek nije svjestan koji su sve segment turističke potražnje zainteresiran za njegovu ponudu.

5.3. Komercijalizacija, invencija tradicije i autentičnost kulture

Prilikom kreiranja ponude kulturnog turizma posebnu pažnju valja posvetiti zaštiti kulturne baštine od propadanja i modifikacija koje umanjuju njenu vrijednost i značaj. U modernom društvu različite kulture imaju tendenciju spajanja i implementaciju motiva jednog kulturnog područja u drugo, a u kulturnom turizmu se javlja komercijalizacija kulture, invencija tradicije i pitanje autentičnosti kulture.

Komercijalizacija kulture predstavlja pretjeranu upotrebu kulture u turističke svrhe čime ona gubi vrijednost za posjetitelja i destinaciju⁴². Forks je svoju cjelokupnu ponudu fokusirao na Twilight i samim time doveo do komercijalizacije kulture. Osluškujući želje posjetitelja stvoren je i lanac prodavaonica Twilight memorabilije „*Dazzled by Twilight*“, a poduzetnici i obrtnici su u prepoznatljivom brandu vidjeli priliku za zaradu. Cvjećarnice, lokalne samoposluge, restorani, kafići i objekti za smještaj posjetitelja uveli su posebne proizvode posvećene Twilight obožavateljima koji sami po sebi nemaju veze s književnim

⁴² Jelinčić D. A.: *Kultura u izlogu*, Meandar Media, Zagreb, 2010., str. 41

djelom kao što je hamburger Belle Swan ili Twilight Cabin. Snimanjem filmova došlo je do još veće komercijalizacije i grad je iskoristio popularnost filmova i glumaca za još veću promidžbu u stvaranju Twilight proizvoda, a nerijetko su se u prodavaonicama i na javnim mjestima mogli naći kartonski izrezi glumaca u prirodnoj veličini. Komercijalizacija je, u ovom slučaju, posljedica masovne popularnosti serijala.

Ogulin za sada još nema problema s komercijalizacijom kulture. Lik i djelo Ivane Brlić Mažuranić nije postalo „etiketa“ koja se stavlja na sve proizvode kako bi se lakše prodali. U svrhu stvaranja imidža destinacije kreiran je jedinstveni vizualni identitet i ne koriste se postojeći motivi kao antropomorfni miš Hlapić iz animiranog filma „*Čudnovate zgode šegrta Hlapića*“. Velika pažnja posvećena je i kreiranju suvenira među kojima se nalaze razglednice s originalnim dizajnom inspirirane bajkama i knjiga „*Priče iz Ogulina*“ autorice Sanje Kolić.

Invencija tradicije označava stvaranje do sada nepoznatih običaja i motiva te njihovu ugradnju u postojeću tradiciju bez ikakve povezanosti s prošlošću⁴³. Povijesno gledano vampirska mitologija se veže uz Europu, no uspjela je preko Twilight serijala prodrijeti u Forks. Ubrzo se ugradila u postojeću kulturu i običaje iako je za to područje strana. Kultura američkih Indijanaca u djelima Stephanie Meyer je simplificirana i prezentirana preko motiva vukodlaka. *Stephany Meyer Day* posebno je kreiran da bude privlačan turistima u toj mjeri da je došlo i do promjene datuma održavanja kako se ne bi preklapao s Badnjakom i time riskirao mali broj posjetitelja. Valja napomenuti da spisateljica nije rođena i nema nikakvih poveznica s državom Washington.

Ogulin kao zavičaj bajke isključivo je fokusiran na lokalnu književnost i motive narodnih priča iako se spominju i drugi bajkopisci iz cijelog svijeta. Slavenska mitologija, lokalno stvaralaštvo i kultura prezentiraju se s izrazitom pažnjom. Događaji poput Ogulinskog festivala bajke ugošćuju strane i domaće umjetnike ali to ne znači nužnu invenciju tradicije pošto motiv bajke nije isključivo vezan za Ogulin već je dio kulturne baštine svih naroda Europe.

Pitanje *autentičnosti ili izvornosti* veže se uz pojmove komercijalizacije i invencije tradicije. Cilj kulturnog turizma je prikaz izvorne kulture i običaja neke destinacije. Autentičnost podrazumijeva točnu prezentaciju prošlosti pomoću očuvanih materijalnih i nematerijalnih ostataka. Protekom vremena i promjenama u potražnji na turističkom tržištu

⁴³ Ibid., str. 42

potrebno je prezentaciju prošlosti prilagoditi novim vremenima bez da joj se umanjuje značaj. Autentičnost i kultura su pojmovi dinamičke prirode i samim time autentična kultura nije potpuno nepromjenjiva i isključivo vezana za prošlost, već ona sa sposobnošću prilagodbe novom vremenu.

5.4. SWOT analiza Forks

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - prepoznatljiv brand - prirodne ljepote, nacionalni park - kulturna ostavština američkih starosjedioca 	<ul style="list-style-type: none"> - ovisnost o trendovima -geografski položaj i klima - uvezeni kulturni motivi (vampiri i vukodlaci)
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - suradnja sa spisateljicom Stephanie Meyer i obožavateljima Twilight serijala - širenje turističke ponude mimo Twilight serijala 	<ul style="list-style-type: none"> - destinacije slične turističke ponude (Atlanta - The Walking dead, The Hunger games, The Divergent)

Glavna snaga Forksa kao destinacije je korištenje branda Twilight za kreiranje turističke ponude, loše je to što je popularnost Twilighta bila uvjetovana trendovima i u posljednjih nekoliko godina serijalu pada popularnost. Uz bogatstvo prirodnih ljepota Forks ima izrazito nepovoljan geografski položaj i kišovitu klimu. Uvezena mitologija umanjuje i simplificira kulturu i običaje američkih Indijanaca smještenih na tom području. Prilike za očuvanje i unapređenje turističke ponude nalaze se u bliskoj suradnji stanovnika Forksa i spisateljice Stephanie Meyer te proširenju turističke ponude na atrakcije koje nisu usko vezane uz Twilight. Prijetnju predstavljaju destinacije slične turističke ponude kao Atlanta u kojoj je smještena radnja serijala The Walking Dead i snimljeni filmovi iz serijala The Hunger Games.

5.5. SWOT analiza Ogulin

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - bogata povijesna i kulturna baština - fokus na umjetnost, kazalište i domaću i svjetsku književnost - destinacija turista motiviranih kulturom 	<ul style="list-style-type: none"> - promocija kao destinacija „za djecu i djecu u nama“ - slab <i>social media management</i> i internet stranice (osim Ivanine kuće bajki) - smanjen interes domaćih posjetitelja
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - očuvanje i osnaženje nematerijalne kulturne baštine preko turizma - regionalna suradnja s gradom Karlovcem i NP Plitvice 	<ul style="list-style-type: none"> - festival „U svijetu bajke Ivane Brlić Mažuranić“, Slavonski Brod - kulturna zbivanja na Jadranskoj obali u vrijeme sezone

Snaga Ogulina kao destinacije kulturnog turizma očituje se u bogatstvu povijesne i kulturne baštine, ali se promidžbom Ogulin okarakterizirao kao destinacija za djecu što u potpunosti ne obuhvaća sve posjetitelje. Fokus na umjetnost, kazalište te domaću i svjetsku književnost pruža veliki potencijal za stvaranje novih kulturnih događanja, nažalost slab *social media management* onemogućava potencijalnim posjetiteljima kvalitetno informiranje i prezentaciju kulturnih događanja. Uz turističku Ogulin ima i edukativnu funkciju i time je prilagođen turistima motiviranim kulturom. Istovremeno povećanje broja stranih posjetitelja i smanjenje broja domaćih ukazuje na daljnju potrebu educiranja domaćeg stanovništva o važnosti kulturne ponude Ogulina. Kvalitetnom ponudom kulturnog turizma Ogulin može očuvati i osnažiti vlastitu nematerijalnu kulturnu baštinu, a povezivanjem s NP Plitvička jezera i gradom Karlovcem proširiti turističku ponudu i na ostale oblike turizma. Glavna prijetnja kulturnom turizmu su kulturna zbivanja na Jadranskoj obali, jer se turizam u Hrvatskoj još uvijek isključivo veže za to područje. U kontinentalnoj Hrvatskoj najveća prijetnja je festival „U svijetu bajki Ivane Brlić Mažuranić“ koji ima puno dužu tradiciju.

6. ZAKLJUČAK

Kulturni turizam specifičan je oblik turističkih kretanja zato što u svojoj srži sadrži želju za upoznavanjem i doživljajem kulture nekog prostora. Turističkoj valorizaciji materijalne i nematerijalne kulturne baštine različito se pristupa. Nematerijalna baština zahtjeva veći angažman, njeni su nositelji ljudi, a najveća zadaća dana je prezentaciji, interpretaciji i stvaranju doživljaja.

Forks i Ogulin iskoristili su nematerijalnu baštinu, u ovom slučaju književnosti - narodnih priča i legendi, kako bi se postavili na svjetsku mapu destinacija kulturnog turizma. Forks je nenadano postao zanimljivo odredište i njegovu ponudu uvelike su kreirali trendovi i dolazak velikog broja posjetitelja. Turistička ponuda prilagođena je željama turista što nije poželjno s kulturnog gledišta. Uvezeni motiv vampira postao je jednako bitan kao i kultura stanovništva tog prostora posebice američkih Indijanaca. Forks je postao destinacija književnog turizma prilagođavajući svoju ponudu i atrakcije čitateljima Twilight sage. Nakon pada popularnosti turistička ponuda počela se planski stvarati i u nju su ubačeni motivi povijesti i kulture koji nisu isključivo vezani za književno djelo. Velika popularnost romana i interes posjetitelja doveo je do toga da su stanovnici tog područja usvojili motive strane kulture i utkali ga u svoju kolektivnu svijest i zbog toga Forks će i dalje biti poznat kao Twilight destinacija.

Ogulin, s druge strane, predstavlja planski razrađen projekt izgradnje imidža i razvoja kulturnog turizma. Posljednjih deset godina Ogulin prolazi transformaciju i izgradnju novog imidža kao Ogulin - zavičaj bajke. Iako je rodno mjesto spisateljice Ivane Brlić Mažuranić, ona nije glavni motiv novog imidža. Ogulin se prezentira kao mjesto inspiracije, narodnih priča i legendi koji je poslužio kao inspiracija za stvaranje književnih djela. Stavljajući bajku kao centralni motiv dopušteno je više kreativnosti prilikom stvaranja turističke ponude. Ogulin predstavlja priču o gradu, njegovim stanovnicima i legendama. Atrakcije Ogulina kao zavičaja bajke nisu isključivo vezane za turizam, nego imaju naglašeni edukativni karakter što im omogućuje da budu relevantne daleko u budućnost. Mana planiranoga pristupa stvaranju turističke ponude je rok njegove realizacije i danas Ogulin još uvijek nije dosegnuo svoj puni potencijal. Pozitivno je to što Ogulin, za razliku od Forksa, nije podlegao komercijalizaciji i više pažnje pridaje autentičnom prikazu destinacije i njegove nematerijalne kulture.

POPIS LITERATURE

Knjige:

1. Fras F.J.: Cjelovita topografija karlovačke krajine, Ličke župe, Gospić, 1988.
2. Jelinčić D. A.: Abeceda kulturnog turizma, Meandar Media, Zagreb, 2008.
3. Jelinčić D. A.: Kultura u izlogu, Meandar Media, Zagreb, 2010.
4. Lovrenčić S.: U potrazi za Ivanom, Autorska kuća, Zagreb, 2006.
5. Magdić M.: Topografija i povijest Ogulina, Ogranak Matice Hrvatske, Ogulin, 1996.
6. Solar M.: Teorija književnosti, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Ostale publikacije:

1. Ogulin zavičaj bajke. Turistička zajednica Ogulin, 2013.
2. Ivanina kuća bajke, Jedinstveni pokazatelji načina poslovanja ustanova za 2014., 20.05.2015.
3. Turistička zajednica grada Ogulina, Izvješće o poslovanju 2014., 23.04.2015.
4. Večernji list, Bičak S., Noći u kojima krik vještica leđi krv u žilama i budi usnulog diva, 22.8.2013.

Video materijali:

1. Jason Brown: Twilight in Forks : The saga of the real town, dokumentarni film, Heckelswille media, 2009.
2. Turistička zajednica Grada Ogulina, službeni Youtube kanal

Intervju:

1. Sanja Kolić (28), Stručni suradnik za razvoj sadržaja, istraživanje, dokumentaciju i knjižnicu, Ivanina kuća bajke, Ogulin

Internet:

1. Andrew Craig Magnuson, <http://www.craigmagnuson.com/> (21.1.2016.)
2. European Museum Forum, <http://www.europeanmuseumforum.info/> (5.4.2016.)

3. Flickr, www.flickr.com (21.1.2016.)
3. Google maps, <https://maps.google.com> (5.4.2016.)
2. Discover Forsk Washington, www.forkswa.com (5.2.2016.)
3. Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr/> (20.2.2016.)
4. Ekonomski fakultet Zagreb, <http://www.efzg.unizg.hr/> (20.3.2016.)
5. Fickle Fish Films, <http://ficklefishfilms.com/> (21.1.2016.)
6. Hrvatska udruga za odnose s javnošću, <http://www.huoj.hr/> (25.2.2016.)
7. International family film festival, <http://www.iffilmfest.org/> (20.2.2016.)
8. Internet movie database, <http://www.imdb.com/> (21.1.2016.)
9. Ivanina kuća bajke, <http://www.ivaninakucabajke.hr/> (15.3.2016.)
10. Locating Imagination <http://www.locatingimagination.com/> (20.1.2016.)
11. Ministarstvo turizma RH, <http://www.mint.hr/> (15.3.2016.)
11. Mozaik knjiga, www.mozaik-knjiga.hr (20.2.2016.)
12. Nagrada ARTUR, <http://artur.d-a-z.hr/> (20.3.2016.)
13. Native Languages of the Americas, <http://www.native-languages.org/> (21.1.2016.)
14. Ogulinski festival bajke, <http://www.ogfb.hr/> (15.3.2016.)
15. Online encyclopedia of Washington state history, <http://www.historylink.org/> (21.1.2016.)
16. Peninsula daily news, www.peninsuladailynews.com (10.2.2016.)
16. Pinterest, www.pinterest.com (5.2.2016.)
17. Portal za kulturni turizam, <http://www.kulturni-turizam.com/> (20.2.2016.)
18. Radio Ogulin, www.radio-ogulin.hr (15.3.2016.)
18. Stephanie Meyer, <http://stepheniemeyer.com/> (21.1.2016.)
19. Today, Access Hollywood, <http://www.today.com/> (21.1.2016.)
20. Turistička zajednica grada Ogulina, <http://www.tz-grad-a-ogulina.hr/> (20.2.2016.)
21. Twilight lexicon, www.twilightlexicon.com (21.1.2016.)
22. U svijetu bajki, <http://www.usvijetubajki.org/> (15.3.2016.)

23. UNESCO, <http://www.unesco.org> (20.1.2016.)
24. United States Censts Berau <http://www.census.gov/> (20.1.2016.)
25. USA Today , <http://www.usatoday.com/> (21.1.2016.)
26. Western regional climate center, <http://www.wrcc.dri.edu> (21.1.2016.)

POPIS GRAFOVA

Tabela 1. Broj posjetitelja, Forks.....	14
Tabela 2. Broj posjetitelja, Ogulin.....	27

POPIS ILUSTRACIJA

Slika 1. Grad Forks.....	4
Slika 2. Quileute kanu.....	6
Slika 3. Stephanie Meyer.....	6
Slika 4. Knjige Twilight serijala.....	8
Slika 5. Izložba <i>Fabrics of the Forest</i> , Rainfest 2011.....	9
Slika 6. Twilight tura.....	10
Slika 7. Forever Twilight in Forks logo.....	12
Slika 8. Grad Ogulin.....	16
Slika 9. Ivana Brlić Mažuranić.....	18
Slika 10. Priče iz davnine.....	19
Slika 11. Ruta bajke.....	20
Slika 12. Predstava na otvorenom.....	22
Slika 13. Ivanina kuća bajke.....	25